

Uitvoeringsprogramma duurzaamheid en klimaat

Circulaire Economie uitwerking

Datum: 6 november 2024
Auteurs: Francis Hendriks – Gemeente Molenlanden

1 Doel

Op het gebied van Circulaire Economie heeft de gemeente 2 hoofddoelstellingen geformuleerd in de Omgevingsvisie:

- Het bevorderen van hergebruik en recycling
- Het stimuleren van lokale productie en consumptie

Om deze doelstellingen uit te werken tot concrete acties en te bepalen waar behoefte is aan ondersteuning, zijn workshops gehouden met de diverse vakteams. Tijdens de workshops is gezamenlijk gekeken hoe invulling kan worden gegeven aan de doelstellingen. De maatregelen en acties zijn onder te verdelen in de volgende categorieën:

- Het bevorderen van hergebruik en recycling
- Stimuleren van lokale productie en consumptie
- Het bevorderen van circulair inkopen en aanbesteden
- Het stimuleren van circulair ondernemen en produceren

Disclaimer: onderstaand is een longlist van kansen en mogelijkheden om circulariteit in verschillende facetten van het werk van de gemeente te implementeren. Om tot een uitvoeringsprogramma te komen zal dit verder verkend worden om tot een prioritering te komen, waarbij laaghangend fruit en de verhouding inzet-impact van belang zijn en er een inschatting gemaakt kan worden met betrekking tot kosten en capaciteit. Mede in het licht van de bezuinigingsopgave voor de komende jaren.

2 Bevorderen van hergebruik en recycling

2.1 Ondernemers en inwoners stimuleren

1. Deelname aan de Week van Circulaire Economie samen met Waardlanden, waarin ondernemers en vrijwilligers worden geïnformeerd over de wet- en regelgeving. Extra communicatie stimuleert kringlopen om mee te doen.

2. Aanvullen van de duurzaamheidswebsite van Molenlanden met informatie over de circulaire economie.

2.2 Buitenruimte / PL Civiel / Blauw-groen-Begraven

3. Circulaire economie onderstreept de reeds gangbare inzet op tijdig onderhoud om vroegtijdige vervangingen van constructies te voorkomen.
4. Bij de keuze van materialen in de ontwerpfase moeten, naast de bestaande criteria, ook de circulariteit, totale milieu-impact (MKI) en de totale kosten (Total Cost of Ownership, TCO) gedurende de levenscyclus in overweging worden meegenomen, met expliciete aandacht voor de mogelijkheden voor hergebruik en recycling aan het einde van de levensduur. NB: De gevolgen en financiën hiervan zullen eerst goed in kaart gebracht moeten worden, om hier verantwoorde keuzes in te maken.
5. Circulaire gebruiksmogelijkheden van materialen zijn onderverdeeld in vier strategieën:
 - a. Grondstoffen verminderen
 - b. Grondstoffen vervangen
 - c. Levensduur verlengen
 - d. Hoogwaardige verwerking vrijkomende materialen

Deze strategieën zijn verder uitgewerkt in het Excel-bestand “Circulair materiaal gebruik”. Als partner van onder andere Cirkelstad blijven we op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en blijft aangevuld worden.

6. Integratie van duurzaamheid en circulariteit in standaarddocumenten zoals HIOR, bestekposten en integraal beheerplan.

3 Stimuleren van lokale productie en consumptie

3.1 Economie en toerisme

7. Ondersteuning van de actualisatie Toeristische Agenda Molenlanden (TAM) op het gebied van circulaire economie.
8. Aanvullen en het bijhouden van het ondernemersloket om ondernemers te informeren over concrete maatregelen op het gebied van circulaire economie.
9. Onderzoeken hoe ondernemers beter richting klanten kunnen communiceren over duurzame, circulaire maatregelen.

3.2 Facilitair

10. Onderzoeken hoe duurzamere voedselopties in de gemeente aangeboden kunnen worden.

4 Bevorderen van circulair inkopen en aanbesteden

4.1 Openbare Ruimte

11. Inzet op circulaire ambities van het college/raad, met goede communicatie richting inwoners: het resultaat ziet er mogelijk niet altijd “nieuw” uit.
12. Voorafgaand aan projecten wordt beoordeeld of het mogelijk is de (rest)levensduur van vrijkomende materialen te bepalen, zodat tijdig keuzes gemaakt kunnen worden, over hergebruik binnen projecten of de gemeente.
13. Flexibiliteit in planning is nodig om hergebruik van materialen in andere projecten, zowel binnen als buiten de gemeente, mogelijk te maken. Dit vereist een andere kijk op projecten en planning. Elk project wordt afzonderlijk beoordeeld op haalbaarheid.
14. Onderzoeken of een depot of opslagruimte in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden haalbaar is, zodat materialen ook hergebruikt kunnen worden.
15. In de bestekken voorschrijven dat aannemer een Plan van Aanpak voor vrijkomende materialen moet opstellen om beter inzicht te krijgen in wat er met deze materialen gebeurt na afloop van het project. Indien wenselijk, kan er in nieuwe projecten op gestuurd worden om vrijkomende materialen zo duurzaam/circulair mogelijk te verwerken.
16. Onderzoeken van bestekken om meerdere circulaire principes te implementeren en civiele projectleiders ‘standaard’ circulaire uitgangspunten te geven voor het opstellen van bestekken.
17. Bij het gebruik van innovatieve materialen zijn afspraken over (langere) garanties en verantwoordelijkheden van aannemers/leveranciers soms mogelijk; dit wordt onderzocht.
18. Bij inkoop van ingenieursdiensten en/of in een 2-fasencontract (bouwteam) expliciet vragen naar kansen en mogelijkheden voor circulair materiaal gebruik.
19. Certificering mbt duurzame bedrijfsvoering kan als minimum eis of als gunningscriterium worden uitgevraagd:
 - CO₂-prestatieladder
 - MVO prestatieladder (maatschappelijk verantwoord ondernemen)
20. Onderzoeken of we een materialenpaspoort in beheersysteem Obsurv kunnen opnemen, zodat bij toekomstige vervangingen informatie over het product/materiaal beschikbaar is. Dit is een gedeeltelijke uitwerking van punt 4.

21. Inzet van MKI als inkoopinstrument: de minister van I&W heeft eind mei 2024 besloten dat MKI dwingend moet worden voorgeschreven bij de inkoop van GWW- projecten. Voor kleinere projecten geldt dit voor asfalt, beton en staal, omdat deze materialen de grootste milieu-impact hebben en er voldoende ervaring is met het bepalen en werken met MKI-waarden. Dit is een gedeeltelijke uitwerking van punt 4.
22. Uitwerken van standaard bestekteksten voor inkoop op basis van MKI voor asfalt, beton en staal.
23. In het bestek opnemen dat de asfaltdeklaag apart gefreesd moet worden, zodat dit granulaat kan worden hergebruikt voor nieuwe deklagen (*een hoogwaardig gebruik dan voor onderlagen*)
24. Een rapport opstellen dat inzicht geeft in de financiële restwaarde van vrijkomende materialen in de GWW.
25. Onderzoeken of er een pilot gedraaid kan worden op het gebied van spelen met het toepassen van (deels) gerecycled kunstgras of speeltoestellen.
26. Bij het leveren van maatwerk om speeltoestellen authentiek te laten zijn voor de leefomgeving in de kern bekijken welk materiaal het meest circulair is.
27. Onderzoeken of bij speeltoestellen een ondergrond van kurk of kunstgras goedkoper is, wat het verschil in milieubelasting is en de gehele levensduur.
28. Aanhaken bij adviesmomenten van spelen om te onderzoeken of een circulair materiaal toepasbaar is.

4.2 Vastgoed

29. Vastgoed ondersteunen in het MJIP-verduurzamingsplan en waar mogelijk inzetten op circulaire materiaaltoepassing, mits dit haalbaar is binnen het bestaande budget of er extra budget vrijgemaakt kan worden.
30. In 2025 krijgt het team Vastgoed een workshop over Product-as-a-service, wat inhoudt dat de leverancier als dienstverlener verantwoordelijk blijft voor het goed functioneren van het product, inclusief onderhoud en reparatie, en voor de kosten voor verwijdering en afvalverwerking aan het einde van de levensduur).

4.3 Leefomgeving en woonprojecten

31. In regionaal verband gaat medewerker circulaire economie verkennen wat voor circulaire economie in het Omgevingsplan opgenomen kan worden en wat wenselijk is voor Molenlanden. De medewerker circulaire economie stemt met het regieteam Omgevingsplan (team LO) af hoe en wanneer dit in het Molenlandse omgevingsplan wordt opgenomen.

- 32. Het vraagstuk onderzoeken hoe om te gaan met gunning (voorkeur/criteria) op het gebied van gronduitgifte en hoe dit te waarderen is met pluspunten als je circulair bouwt en opereertl.
- 33. Het juridische vraagstuk onderzoeken welke ruimte er is voor circulaire eisen naast de uitgangspunten van het BBL.
- 34. Het vraagstuk onderzoeken over hoe circulaire principes in koopcontracten te waarborgen.
- 35. De leidraad Het Nieuwe Normaal (HNN) onderzoeken voor inkoop en aanbesteden in Molenlanden.
- 36. Aansluiting bij Platform Groene Hart Werkt voor (ruimtelijke) vraagstukken.
- 37. Integratie van duurzaamheid en circulariteit in standaarddocumenten zoals circulair oogstbestek (sloopbestek).

5 Stimuleren van circulair ondernemen en produceren

5.1 Economie en toerisme

- 38. In 2025 is er minimaal één ondernemer die binnen de 'Koop Lokaal'–rubriek duurzaam opereert.
- 39. Alle rustpunten en theetuinen in Molenlanden krijgen de mogelijkheid om een statiegeldprullenbak van de gemeente te ontvangen, ter stimulatie van afvalscheiding. Het statiegeld dat hiermee wordt verzameld, mogen de rustpunten zelf gebruiken om het gebied rondom het rustpunt klimaatbestendiger in te richten.
- 40. De ondernemers nieuwsbrief verrijken met inspiratie voorbeelden van en door ondernemers.
- 41. Een bijeenkomst met toeristische ondernemers aanwenden om aandacht te vragen voor circulariteit.
- 42. Het initiatief 'Bring your Own' – bij ondernemers/winkeliers introduceren die een mogelijkheid hebben om producten meenemen in eigen bekers of bakjes, waarbij zij stickers ontvangen om aan te geven dat klanten eigen herbruikbare bakjes, zakjes en bekers mee kunnen nemen.

5.2 Bedrijventerreinen

- 43. Onderzoeken welke bedrijven in Molenlanden de meeste co2 reductie kunnen bewerkstelligen
- 44. Onderzoeken hoe aan winkels met een circulaire insteek zoals kringloopwinkels en reparatiewinkels geholpen kunnen worden aan een huisvesting voor langere periode.

45. Verkennen hoe je (nieuwe) bedrijventerreinen zo kan inrichten dat het bedrijventerrein circulair kan opereren.